

Verslag van een dag naar Glasstad Leerdam, dinsdag 9 juli 2024

We konden het bij de planning niet weten, maar we waren blij met het warme weer van deze dag tussen alle 'herfst'dagen van deze zomer. Alle 27 deelnemers waren op tijd op het terras van 'De Houtloods' voor koffie met gebak, ondanks dat sommigen last hadden van een file.

Daarna gingen we naar binnen in de hal waarin de **Glasblazerij** is gevestigd, onderdeel van het **Nationaal Glasmuseum**.

Voordat we plaats namen op de tribune, hadden we al het nodige aan moois van glas gezien in de winkel. Vanaf de tribune keken we de werkplaats in en zagen we de glasblazers in actie. Ook kregen we uitleg over het proces en waarmee de glasblazers bezig waren. Vuur, behendigheid, pure spierkracht en jarenlange ervaring zijn nodig om de hete, stroperige substantie

vorm te geven. Zo zagen we een kunstenaar in een uur van een vormeloze klomp glas een kunstobject maken. Daarvoor draaide ze voortdurend het stroperige glas aan het eind van een ijzeren buis in heel heet vuur. Met een tang knipte ze de stukjes glas waarin ongewenste luchtbelletjes zaten van de klomp af. Ook blies ze door die buis lucht in het object en tenslotte vervormde ze het door het met één kant op een houten kinderstoeltje te drukken zodat er een hoek van negentig graden ontstond.

De bewerking vroeg een temperatuur van duizend graden minstens. Tussendoor koelde ze het glas af met in water gedrenkte kartonnen vellen. Het definitieve afkoelen gebeurde in de afkoeloven, waarin de temperatuur van vijfhonderd graden teruggebracht werd tot kamertemperatuur. Zelf had ze door het werken naast zo'n heet vuur ook behoefte aan water: ze zette de fles naast haar regelmatig aan haar mond.

Een andere glasblazer was bezig met een restauratieopdracht. Hij maakte kleine glazen bollen voor op de 'kroon' van de Westertoren in Amsterdam. Behalve als plaats voor kunstenaars om zich uit te leven in werken met glas is het ook om die reden goed dat er nog een plek bestaat waar het ambacht nog beoefend wordt.

Bij haar handelingen kreeg de kunstenares hulp van de enige gediplomeerde glasblazer die nog werkzaam is in de werkplaats, Henk Verwey. Al enige tijd is de opleiding tot glasblazer verplaatst naar de Rietveld-academie. Als jonge jongen in de werkplaats beginnen en het ambacht van de oudere vaklieden leren zoals Copier deed, de beroemdste glasblazer van Nederland, is

voorbij. Hij heeft er zelf aan meegewerkt dat glasblazen een discipline werd op de kunstacademie en ging daar lesgeven. De werkplaats staat nu nog alleen open voor kunstenaars uit binnen- en buitenland als stageplek of om eigen werk te maken. De Glasfabriek, al daterend uit 1875, is in 2020 opgehouden kunstobjecten van glas te maken.

Terwijl we zaten te kijken kregen we uitleg van een vrijwilliger. Hij vertelde veel wetenswaardigheden. Wat is glas? Glas is eigenlijk heel mooi zand. Meng zand, soda en kalk en verhit dat. Dan krijg je een doorzichtige klomp. Deze grondstoffen worden niet in de glasblazerij gemengd, maar door een gespecialiseerd bedrijf in de juiste verhoudingen aangeleverd.

Hoe krijg je kleuren in glas? Door metaaloxiden toe te voegen. Een delicaat werkje, want die zijn giftig. Voor blauw gebruik je kobaltoxide, voor geel cadmiumoxide, voor rood koperoxide of selenium, voor groen koper en ijzeroxide of chroom, enz. Zodra de oxides gebonden zijn aan het glas zijn ze niet meer giftig.

Kristal en ovenschalen mag je bij breken niet in de glasbak gooien, maar die horen in de chemiebak. Kristal bevat lood en ovenschalen zijn ook bewerkt met chemische stoffen die niet in

het milieu terecht mogen komen. Een leerzaam weetje!

Na een uur wandelden we in een kwartiertje naar restaurant 'Het Veerhuys' voor ons 'twaalfuurtje'. Het restaurant was op dinsdag gesloten, maar wij werden verwacht en hadden dus het rijk alleen.

1957

2024

Nadat we ons gesterkt en gelaafd hadden, liepen we langs de Linge in een halfuurtje naar het **Glasmuseum** voor een rondleiding. Dat bevindt zich in twee naast elkaar gelegen villa's, de vroegere woonhuizen van directeur van de Glasfabriek **Cochius** (oprichter van het museum) en financieel directeur **Bunge**. Het verhaal gaat dat ze elkaar bij leven niet konden luchten of zien. Nu zijn de villa's verbonden door een drie etages tellende gang waarin het **Transparante Depot** zich bevindt.

De gang beneden begint met het oudste glaswerk uit de zeventiende eeuw en de collectie loopt tot nu. Er staan voorbeelden van glaswerk van bekende ontwerpers die ooit voor de Glasfabriek werkten. Directeur Cochius wilde namelijk, ingegeven door idealisme, betaalbaar en goed ontworpen glaswerk op de markt brengen, in plaats van de karakterloze stukken die de markt tot dan toe overspoelden. Daarvoor trok hij kunstenaars aan. Als eerste vroeg hij architect K. de Bazel. Er volgden er nog veel meer, waarvan de bekendste **A. D. Copier** is. Ook staan in deze vitrines oranje vaasjes die speciaal gemaakt zijn voor leden van ons koningshuis ter gelegenheid van een troonsbestijging bijvoorbeeld.

In de gang boven is o.a. het bekendste ontwerp voor productie uit de Glasfabriek tentoongesteld: het Gildeglass. Dat bestaat al sinds 1930 en wordt nog steeds gemaakt. Niet alle ontwerpen waren zo succesvol. Zo zagen wij b.v. ook een **glasservies van Berlage** uit geperst glas. De theepot was

zo zwaar, dat het servies niet te gebruiken was. Ook vind je hier veel enkele stukken (*Unica*) als kunstvoorwerpen ontworpen door Copier. In de gang in de kelder staan ook nog kenmerkende ontwerpen uit de glasfabriek of van kunstenaars, zoals bijvoorbeeld schalen van Marc Mulders.

In de kamers en gangen van de huizen zijn tijdelijke exposities van glaswerk van kunstenaars uit Nederland, maar ook uit bijvoorbeeld Tsjechië of Italië.

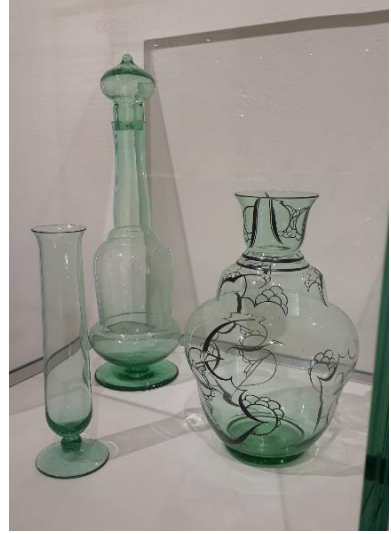

Met een hoofd vol glas in allerlei maten, vormen en kleuren liepen we terug naar de auto om op tijd voor het slechte weer zou losbarsten thuis te zijn.

Tekst: *Janine Roeffen*

Foto's: *Alphons Raaijmakers / Francis Huisman / website Nationaal Glasmuseum*

Foto-impresie

oud
glas

